

ELŐFIZETÉSI ÁR.

Helyben hához hordva és vidékre postai megküldéssel.

Egész évre 4 frt — kr.
Félévre 2 frt — kr.
Negyedévre 1 frt — kr.
Egyes szám ára 10 kr.

Hirdetéseket jutányosan számítunk.

Hivatalos hirdetések 100 szögig 1 frtéért közöltetnek.

Kinestari bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Hirdetéseket s előfizetéseket felvez Landesmann M. könyvkerekedése S.-a-Ujhelyben.

SÁTORALJA

Zemplénnvármegye közérdekeit képviselő hetilap.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG

ÉS
KIADÓHIVATAL

hova a lap vellemi részét illet közlemények s az előfizetési pénzek, hirdetési kezesítok s díjak és a lap szeptküldé-ére vonatkozó felszólalások intézendők:

Sárospatak, Bakocz-utca 155. sz.

Kezesítokt nem adunk vissza.

Bermentetlen leveleket nem fogadjunk el.

Nyitlter minden sora 20 kr.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ-TULAJDONOS:

STEINFELD JENŐ.

TÁRS-SZERKESZTŐ:

RÉZ LÁSZLÓ.

Az iskolai újév.

Újesztendő van: az iskolák, tanárok, tanítók, szülők, tankötelek gyermekek, ifjak, leányok újesztendje.

Mi kétféle évet számlálunk, u. m. polgári és iskolai évet.

Amaz január 1-jével kezdődik, emez szeptember 1-jén.

A polgári újévkor ősi szokás szerint gratulálni szoktunk egymásnak; illő, hogy az iskolai újesztendőt is azzal kezdjük meg.

Legyetek üdvözölve tehát ti a nemzeti nevelés és művelődés tisztelt munkatársai, zászlóvivői, tanfelügyelők, iskolai igazgató-ságok, tanárok, tanítók, tanítónők, kisded-ovók és nevelők! Legyetek üdvözölve ti

kedves szülők, kiknek a jó Isten megérnetek engedte, hogy a ti legdrágább kincseiteket, fiaitokat és leányaitokat már a leg-

jobb, legkedvesebb és legbiztosabb helyre kisdedovodába és iskolába vihetitek, ahol a ti helyetteseiteket, a gyermekeitek sorsát,

jövőjét hozzátok hasonlóképen szívökön viselő nevelőket, tanítókat s tanárokat találjátok! Legyetek üdvözölve ti derék iparosok és kereskedők, kiknek még oktatást,

nevelést igénylő tanonczaítok vannak s kik — mint ilyenek — nemcsak a törvény

kényszerének engedve, hanem emberi s igaz magyar hazafiai érzelmektől is áthatva

akarjátok tanonczaítokat értelmek, ügyes, becsületes s jó magyar honfiakká s köte-

lességeiket hiven teljesítő közhasznú polgárokká nevelni s neveltetni!

Legyetek üdvözölve ti kedves gyermekek, kicsinyek és nagyok, kik jó szülei-

tek, gyámaitok s főnökeitek iránt hálás tisztelet és szeretet érzelmeitől áthatva engedelmessékedtek az ő javatokat s boldogabb jövőtöket eszközölő akaratuknak s örömet jöttek avagy mentek az igaznak, szépnek, jónak, általában az élet boldogságát előké-sztítő eszközöknek s útravalóknak tárházaiba, az ovodákba és különféle nevelő- és tanító-intézetekbe!

De legyetek üdvözölve ti is mélyen tisztelt polgári-, egyházi- és iskolai előjárók! kikre a nevelés és oktatás terén nem kevesebb feladat vár, mint magokra a szülőkre, tanítókra, tanárookra és növendékeinkre.

A földművelőnek művelhető talajra s gazdasági eszközökre, — az iparosnak alkalmas műhelyre, szerszámokra és anyagra. — a kereskedőnek üzlethelyiségre s árucikkre. — a kisdednevelőknek, tanítóknak és tanároknak növendékekre, ezeknek és ezek szülőinek pedig alkalmas, jól berendezett, a szükségnek megfelelően felszerelt nevelő-intézetekre, iskolákra van szükségök.

És mielőtt kimondanók, hogy ez utóbbiak létesítése úgy önként, mint népoktatási törvényeink s a miniszteri utasítások és szabályrendeletek szerint is töleket függ, a ti jog- és hatáskörötökbe tartozik, nem hallgathatjuk el, hogy — hála a magyar nemzet Istenének! — nevelést, oktatást igénylő gyermek, ifjú, leány úgy a szüleiház-nál, mint azon kívül kedves magyarháznánkban van bőven, csak befogadásukra szükséges helyiség és tanerő lenne elég! S csak a meglevő helyiségek lennének mind a nevelés és tanítás czéljainak és a törvénynek

megfelelők! De fájdalom! még e tekintetben is sok a hiány, még pedig nemcsak kisebb községekben és egyházakban, hanem népesebbekben és vagyonosabbakban is!

Hát még ha tanköteleseink számát a létező iskolákkal és kellő tanerőkkel összehasonlíthatjuk!

Ime csak Sárospatak városában a polgári előjáróság által összeírt 3 éven felüli, 15 éven aluli óvoda- és iskola-köteles gyermekek száma összesen 1772, azaz egyezerhatszázhetvenkettő! Nevezetesen kisdedovoda-köteles 3—4—5—6 éves 414, mindennapi iskola-köteles 6—12 éves 1081, ismétlőiskola-köteles 12—15 éves 277! S hol van a kisdedovoda? Vagy a mi van a záróban, hány kisded van benne? Száz bizonyosan nincs. Hát 314? . . . A szülői háznál, vagy az utcán szerteszt!

Az 1081 mindennapi (6—12 éves) iskola-kötelesek közül leszámítva a progimnáziumba és gimnáziumi I—II. osztályba járók számát, körülbelül 41-et, marad 1040. Ezek 17 tanteremben ugyanannyi tanító vezetése alatt úgy oszlanának meg, ha mind járnának iskolába, hogy egy-egy tanterembe egy-egy tanítóra 61 növendék esnek!

De vajjon a ref 3 tanteremben 1 tanító és 2 tanítónő keze alatt 183-an, a róm. kath. iskola 4 tanteremben 244-en, a róm. kath. záróban 5 tanító (apácza) vezetése alatt 303-en vannak-e? Nincsenek!

A ref. 1 fi és 2 leányiskolába a legközelebbi években átlagos számítással 130 gyermek járt. A róm. kath. fi és leányiskolákba — bizonyan nem tudom, de — összesen 244-nél több nemmi esetre sem

TÁRCZA.

Az én dolgom a Pesti Naplónál.

Jókai Mór-tól.*

Most is édesen gondolok vissza azokra a szép, csendes időkre, amikor úgy hívunk, hogy *Bach korszak*.

Schmerlingnek sikerült a *Bach* elődeit rehabilitálni.

A *Bach* és a *Schmerling* éra úgy áll egymás mellett, mint a *Nirvána* meg a *Daute* pokla: amott a semmivéporlás elmállásító lassú szibadása, emitt a torturák minden fajtájának keresztülpróbalása.

A magyar újságíróknak a *Bach* idejében az volt a jelszava: „ne szólj szám, nem fáj fejem”. *Schmerling* uralmában meg az, hogy: „ha szölsz is megbánod; ha nem szölsz is megbánod”.

Az ötvenes években lélekzetet venni minden honpolgárnak, rang és faj különbség nélkül, teljesen

szabad volt; de már a lélekzetet vissza is lehelni, úgy hogy ennek hangja is hallható legyen, csupán a magyar ó-konzervatívoknak. A többi mind „mundtot” volt. (Nincs erre — ne is legyen, magyar szó.)

Dicséretükre legyen mondva, ezt a jogukat fel is használták. Szidták a kormányt nemcsak Budapesten, de még odafent Bécsben is.

A magyar ó-konzervatívok lumene volt *Ürményi József*. A magyar nemzeti ellenzék egyedüli látható feje. Ahhoz ragaszkodtunk, mint a *horgas atómisok*, mi többi szétzúllott magyar hazafiak: *Kemény* Zsigmond, *Csengery* Antal, *Kázinyczy* Gábor, *Szilágyi* Sándor, magam is.

Egész legendákör képződött az alakja körül.

Hogy figurázta ki a bécsi Hofburg fényes udvari báljában a mindenható *Bach* minisztert, lenhangon kérdezve tőle: „nun lieber Herr *Doctor* (!) was haben Sie neues vor, um Ungarn zu heglücken?” Hallatlan merénylet!

De hasonló merénység volt, amikor *Ürményi József* a budai várban a helytartó által adott udvari bílon odapántáltta magát a legelső hivatalnokvezér elé hatat fordítva felé, úgy hogy a két kezét a két frakszárnyának zsebébe mélyesztve, ő nagyméltóságot teljesen elnapotéltette. *Ezért* felsőbb rendeleter meg is kellett duellálni a dehonestált kegyelmes urnak *Ürményi*-s szerenese, hogy a pisztolyok lojalísiok voltak.

E kiváló tekintélynek auguriuma alatt mi, fönt elsorolt cidevasz rebellisek egy merész vállalatot kezdünk: a „*Nemzeti Könyvtár*” kiadását. Régi krónikáknak, magyar közéletnek megörökítése volt benne a főcél. Sok nagybeeső munka lett ott összehordva: többek között *Cserey* Mihálynak nagy érdekű erdélyi korrajza. Ennek a befolyása alatt született meg *Szigligeti* „*Béldi Pál*” drámája s nekem is több regényem: (*Erdély aranykora*, *Törökvilág Magyarországon*, *Kétszaru ember*.)

Később ezen a félig taposott ösvényen át megnyílt az ut egy rendes napilaphoz, amelynek koncepcióját a derék idősb *Emich* Gusztáv tudta megszerezni a maga firmájának. Ez volt a *Pesti Napló*.

Csak két lap van még mai nap életben, amely a távol *Bach*-korszakban merészkedett megszületni: mindakettőnek én voltam a keresztapja: a *Vasárnapi Újság* és az *Ústökös*: napilap csupán a *Pesti Napló*. Ez képviselte egyedül a magyar nemzeti szellemet.

Szerkesztője volt *Török* János. Az egyedüli pozszabilis szerkesztő azéles e Magyarországon. Minden egyéb publicista terhelte volt a kormánykörök előtt. Hisz én nekem magamnak is csak úgy lehetett két éven a *Vasárnapi Újságot* szerkesztenem, hogy *Pákh* Albert lett megnevezve felelős szerkesztőnek; az pedig *Graefenberghen* üdült nehéz betegségéből s minden héten üres lapot küldtünk fel hozzá, azt

* E visszamezőkészt *Jókai Mór* a *Pesti Napló* szent István napi száma számára írta. Sok érdekes dolgot van benne, úgy véljük tehát, nem cselekszünk felesleges munkát, ha mi is hozzuk, nem lévén mindenki abban a helyzetben, hogy a P. N.-t olvasshassa. Szerk.

Már pedig, ha kevésbe is, de azért pénzbe kerül ez. Az idegen aztán vagy egészen tájékozatlan a sok nagy hangú hirdetés közt, vagy minden iránt bizalmatlan, amiről nagy hangon beszélnek, legtöbb esetben azonban pénztárcájához alkalmazkodik s így sokszor megesk, hogy az olcsóság reményében olyasmire dobja ki a pénzt, amire kár egy krajczárt is költeni.

Epp azért azt hiszem nem végezők fölösleges, dolgot, ha lapunk olvasóival elfogulatlan ismeri, test közlök mind arról, ami az ezredéves kiállítással összeköttetésben — mint látványosság — megérdemli a megzemlést.

Kezdem az ismertetést egy oly látványossággal, melynek soba nem kellett okólnyi betűs hirdetések, plakátos hirdarok, poni lovak és butorszállító kocsik a hirnővre, mely önmagának csinál nagy nevet azzal, hogy az unneplő nemzet ezeréves múltját mutatja be.

Feszti Arpád, a Jókai vejének hírneves műve ez, mely egy külön e czelra épített koralakú palotában látható az Andrássy út végén. *Körképnek* mondják, de a néző nem képet lát maga előtt, hanem egy egész országot, valódi vizet, füstölő romot, zöld galyakat s egész honfoglalást, mely büszke önérettel tölti el, a magyar ember szívét, Örökig el lehet nézni ezt a képet anélkül, hogy egy talpaiatnyi részt is megünnöng s ne fódözzenek föl rajta újabb s újabb szép részeket. Bámulatos fantázia, rendkívüli izlés és tapintat kellett ahhoz, hogy ezt a változatos, színes, élénk kép oly jóleső hatást gyakoroljon ránk, mint ahogy ezt a költő király vejének művésze tette velünk.

Arpád vezértársai élen egy dombrol komoly méltósággal tekint az elfoglalt országra. Itt még legyőzött nép javszekkel: ott már, meghódolt a szlávság. Egy részen még küzd az elszánt vitézség, másfelől hálaimát mond a főtáltos a magyarok Istenének. Lenge ruhájú bajaderok vídám tánczot járnak az aldozati tűz körül, míg másfelől a fölgyjított falvak füstölő romjai közül ideérzik még a legyőzött nép fájdalmas sóhaja. Egy felől a tavóiban a zöld erdőből érezkik a friss fuvalmat, alattunk valóságos jatak esőgödező s szinte lehajlunk, hogy megizleljük. Amodább a síkon már széles folyó ki-gyózik, melyen túl, az aranykalászos rónáság felől a nyár forró leheletének nyoma. Messze, messze másfelől havas heerek tündöklenek elő, melyeket el-eltakar a zivatáros felhő. Az ember szinte fél arra tekinteni, ha másfelől egy szétoszló felhőtomeghöl barátságosan nem mosolyogna elé a kék ég Igen, igen, kétségtelen hogy a zivatar a magas heerek megé vonul s kis vártatva aranyos napsugár esőköja a magyarok földjét.

Pompás, leírhatlan hatású kép ez. Méltó, hogy itt kezdje meg körútját ki-ki, melynek terrena a kiállítási terület.

Egy hasonló művészetű képet hozott ide a millenniumra két lengyel festő is. *Kosciusko csatáját* mutatják be Reklaviánán. Ott látható szintén az aréna uton a Nagy János utca végén, szintén egy külön épületben. Maga a körkép kivitelben tökéletes és óriási terjedelmű, habár kivitelben tekintetében a Feszty-képnek messze mogotte áll. Mig amaz változatosságával köröskörül köli le figyelmünket, ez egyformán hat mindenütt. Az eleje, a közepe és vége egy óriási esatában olvad össze s mindenütt, amerre

nézünk vért, halottakat, kétségbeesett harcosokat s esüggédöket látunk.

Az egyik részén düllő út vezet ki a faluból az utszéli keresztáig. Csüggédő aggastyánok, féltő gyermekek keresnek ott reménysugárt s megnyugvást.

S ezt a részt pompásan is festették meg a művészek, csak az kár, hogy egyes alakok természetfölötti nagyságuk. Ez teszi a családost kezzelfoghatóbbá a „Magyarok bejövetele” fölött.

Sokat esökkentik a közönség érdeklődését azok az igazán mulatságos reklám hirdetések, melyekkel minden áron a figyelmét akarták magukra irányítani a vállalkozók. Ezzel azonban alighanem úgy járnak, mint a nagy dobbal a handában: mindenki szokik a közelebből, habár távolból jól illik az összhanghoz.

Epp oly hangosan kürtöl a *Pokol-társaság* is, habár ennek már oka van a kürtölésre. Nagy hangon pózolnak Dante nagy nevével, habár ennek a Pokolnak épp oly kevés köze van a nagy olasz költőhöz, mint tesztem azt Petőfinék a Pálmai Ilka népdalához. Pokolnak pokol ugyan, de halvány árnyalata sem annak a Pokolnak, a mit Dante oly rémes színekkel festett le hírneves költeményében. A pokolból ugyan elég a halvány árnyalat is, de ez a halvány árnyalat aztán művészi élvezetet nyújtson, ha már egy millenniumra és külön belépő díjert mutogatják és ne számitsón a jó közönség együgyűségére, mely a papiros táblákat is eleven ördögöknek nézze.

Aki művészi igényekkel s műlvezetre való kílátással lép a Pokolba, ez bosszusán fogja elhagyni, aki azonban arra kíváncsi, hogy milyen helyre nem szeretne jutni, ha a lelke elhagyja földi porhüvelyét, az mely meghatottsággal s a hitatos félelemmel állja majd körül ezt a borzalmas helyet s örömmel ter vissza a szabad, bűnös világba.

A Pokol nem körkép, amint hirdetik, mert nem kör és nem kép. Olyan az a hely, ahol a közönség áll, mint egy borzalmas barlang, csupa kő, csupa szikla, csupa godör és lyuk. Ezekben a godörökben és lyukakban tünik aztán elő a

pokol borzalmassága: tűz, víz, villám, öngyilkosság, vadállatok, beláthatatlan mélység, sötétség, ördögök, jagató, kínlódó, emberek, szóval pokolbeli mis-más. Es talán szivesen is neznők ezt minden borzalmassága mellett, ha legalább az alakok valamelyes valószínű benyomást keltenének, de a legegységűbb gyerek is látja, hogy bemaszatolt, formátlan papiros vagy mi és mosolyog rajta.

Egyszer azonban érdemes megnézni különösen, ha azzal a tudattal megyünk be, hogy ügyesen összeállított színpadi díszleteket fogunk csak látni. Es ebben az értelemben nem is fogunk esalódni.

(Vége kov.)

NYILTTÉR.

Tekintetes Szerkesztő Úr!

Egy — önhütségeben — magáról és a tisztességről megfélekedett lélek kifakadásai azok a sorok, melyeket Kazar A. h. organista az alább megnevezett *segélyhatározat* h. lapja 35. számában valaszol ad. Mert a midőn gyarlósgai fényes igazolásul az e lapok hasábjain megjelent eszerveletek jogosultságának — elismeri nem szégyenkezni azt venni kezébe s azzal dobálódzni. Pedig tudnia kellene, hogy a ki-sarral dobálódzik, előbb maga lesz sáros és hogy az ilyen dolgoknak előbb meg kell vizsgálania magát és eszeke-ményeit az embernek, s ha már a masok által fellozott gyarlóságait maga is elismeri, még pedig nyilvánosan, akkor nincs, de nem is lehet joga ilyen hangú nyilatkozatokkal elő állani, kiváltképen mikor a háta megett van még az ev. ref. elemi iskola zarvizsgáján s a legközelebb aug. 16-án történt azon rendellenesség, mikor a gyülekezet a szokásos énekés nélkül kénszerült elhagyni az Isten házat, hark mind őt dicsérik, mert töle szármastak és a dolgok egy csopet sem jogosítják azt, kit itt a teletesség terhe nyom, hogy Aescopis meseiből masra idézzen s hogy valakit keuey irigységgel vádoljon, mert a kövek rá hullanak vissza.

En csak sajátai tudom különben az egész esetet s azt, hogy Kazar arról a természetekt győzött az ev. ref. telett, de ha beigazolatik az, hogy az előadottak mint *helyes dolgok* történtek, én szivesen becsanatot fogok ő föle kenni. Minthogy pedig erre kevés kílatus lehet, az ő személyevel pedig nem tartván érdemesnek foglalkozni, végül azt jegyzem meg, hogy több tisztességtudás szükséges egy leendő néptanítónak.

Huday Bertalan

* Alak és tartalomért a beküldő felelős.

H i r d e t é s e k.

Jelzálogkölesönöket

töldbirtokra 3¹/₂%, házakra 4¹/₂%, másnemű ingatlanra 5% mellett

legmagasabb összegekben ajánlunk.

E kölesönök konvertálásoknál bélyeg- és illetékmentességet élveznek.

Erdőkihasználások, birtok-parcellázások átvétele. Birtokok szövetkezeteknek hosszú lefizetési tartama eladatnak.

„Magyar Lloyd”

közgazdasági vállalat. Budapest, Király utca 70.

Verszegények, lábbadozók, sápkórosok, gyengélkedők, láztalan tüdőbetegek számára legjobb gyógyszer a dr. Kun Zoltán-féle

Vérképző labdac

Hurut, tüdővész, hideglelés, malária, Influenza, tüdő- és gégehurut, gyomorhurutban szenvedők számára legjobb gyógyszer a

dr. Kun Zoltán-féle Hurutellenes labdac

Női bajok ellen legjobb szer a dr. Kun Zoltán-féle

Irrigáló por

Az arc- és kéz ápolására legjobb kenőcs a dr. Kun Zoltán Purpurin Crem 5 nap alatt minden szepő és maj foltot eltávolít s a bőrnek gyönyörű bársony szerű külsőt ad 1 tégely ára 1 frt 20.

Minden eddig megjelent szájjvizek fölött legjobb a dr. Kun Zoltán-féle DENTIPURIN SZÁJVIZ ellenszere a ragályos torokbajoknak is. 1 üveg ára 60 kr.

Kapható a készítőnél TRSTYÁNSZKY KÁROLY gyógyszerésznél Sárospatakon, s minden nagyobb forgalmu gyógyszerertárban. Főraktár: Török József gyógyszerertárban Budapest, Király-utca 12. Dr. Buday Emil gyógyszerésznél Budapest városház-tér. Sátoralja-Ujhelyben Widder Gyula gyógyszerész urnai.